

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:2016/1 (Siyasi Parti Mali Denetimi)

Karar Sayısı:2020/5

Karar Tarihi:21/5/2020

R.G.Tarih-Sayısı:29/6/2020-31170

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Toplumsal Uzlaşma Reform ve Kalkınma Partisinin 2014 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 31/5/2017 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle suç duyurusunda bulunulup bulunulmayacağı sorunu görüşülmüştür.

2. 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde iller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesin hesapların, merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı öngörülmüş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da *"Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir."* denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı, birleştirileceği ve birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin Anayasa Mahkemesine sunulacağı hükme bağlanmıştır.

3. Toplumsal Uzlaşma Reform ve Kalkınma Partisi Kesin Hesap Cetveli'ni 9/2/2016 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuş, dolayısıyla 2820 sayılı Kanun'un 74. maddesinin *"...Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar"* amir hükmüne uymamıştır.

4. 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde 74. madde hükümlerine aykırı hareket eden parti sorumluları hakkında üç aydan altı aya kadar hafif hapis ve on beş milyon liradan otuz milyon liraya kadar hafif para cezasının verileceği öngörülmektedir.

5. Bu itibarla 2820 sayılı Kanun'un 74. maddesi hükümlerine aykırı hareket eden parti sorumluları hakkında Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi gereğince gerekli işlemlerin yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

6. Öte yandan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının siyasi parti teşkilat listesinde aktif görünmesine rağmen Toplumsal Uzlaşma Reform ve Kalkınma Partisinin teşkilatlandığı altmış beş il ve bağlı ilçe örgütlerine ilişkin 2014 yılı içinde herhangi bir gelir ve giderin gerçekleşmediği ifade edilerek 2014 yılı kesin hesabının gönderilmediği, üç il örgütüne ait gelir ve giderlere ilişkin ise herhangi bir bildirimin yapılmadığı tespit edilmiştir.

7. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarına ait yerler partilerin kendilerine ait olabileceği gibi kiralık olarak da kullanılabilecektir. Şayet parti yetkililerine ait veya bunların kendilerinin kullandıkları yerlerde siyasi parti faaliyette bulunuyor ise bu takdirde kira sözleşmesi düzenlenerek isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

8. Ayrıca partilerin genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarının hayatın olağan akışı gereği kira, su, elektrik, posta, telefon, kırtasiye, tutulacak defterlerin satın alınması gibi birtakım genel yönetim giderlerini de yapması gerekir.

9. 2820 sayılı Kanun'un 69. maddesinin birinci fıkrasında bir siyasi partinin bütün gelirlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği, 70. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında siyasi partilerin giderlerinin amaçlarına aykırı olamayacağı ve bir siyasi partinin bütün giderlerinin o siyasi parti tüzel kişiliği adına yapılacağı, 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde de 75. madde gereğince yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında altı aydan bir yıla kadar hapis ve altmış milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır. Bu hükümlere göre parti yetkililerinin genel yönetim giderlerini kendi imkânlarıyla karşılamaları mümkün değildir. Parti yetkililerinin bu şekilde yapmış oldukları gider bedellerini partiye bağış geliri olarak kaydetmek suretiyle parti tüzel kişiliği adına hesaplara dâhil etmesi gerekir.

10. Yönetim giderlerinin hesaplarda görülmemesi kayıt dışı gelir ve gider oluşturulduğunu göstermektedir. Bu durumda 2820 sayılı Kanun'un 69. ve 70. maddelerine aykırı davranılmış olmaktadır.

11. Mahkemeye bilgilerin istendiği şekliyle verilmemesi, hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider oluşturulması inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olarak kabul edildiğinden 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince gerekli işlemlerin yapılmasını temin için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

12. Bu itibarla Toplumsal Uzlaşma Reform ve Kalkınma Partisinin 2014 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Genel Merkeze ait kesin hesapların sunulması dolayısıyla işin esasının incelenmesine,
- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren 30 gün süre verilmesine,
- Anayasa Mahkemesine, istenen bilgilerin istendiği sürede verilmemesi nedeniyle, Parti sorumluları hakkında 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,
- Anayasa Mahkemesine istenen bilgilerin istendiği şekliyle verilmemesi, hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider yapılması inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olarak kabul edildiğinden Parti

sorumluları hakkında 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

13. Toplumsal Uzlaşma Reform ve Kalkınma Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2014 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığı tarafından hazırlanıp Raportör Burak FIRAT tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Kanun'un ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

14. Denetimin maddi öğelerini oluşturan belgelerde Partinin 2014 yılı gelirler toplamının 92.100,16 TL, yıl sonu borç toplamının 36.077,53 TL; giderler toplamının 92.070,16 TL, gelecek yıla devreden borç toplamının 36.077,53 TL ve gelecek yıla devreden nakit toplamının 30 TL olduğu anlaşılmaktadır.

15. Partinin 2014 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu; bu hâliyle 2014 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

16. Partinin 2014 yılı kesin hesabının ilk incelemesi 31/5/2017 tarihinde yapılmış ve Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve giderlerin kaydedildiği defterlerin gönderilmesi için Partiye tebliğden itibaren 30 gün süre verilmiştir. İlk inceleme kararı Partiye tebliğ edilmesine rağmen Parti, söz konusu defterleri verilen süre içinde göndermemiştir.

17. Sayıştay Başkanlığı tarafından Partiye gönderilen 26/12/2019 tarihli yazı ile Genel Merkezin gelir ve giderlerinin kaydedildiği defterler tekrar istenmiş, gönderilmesi için beş gün süre verilmiştir.

18. Parti 6/1/2020 tarihli yazısında işletme defterinin daha önce teslim edildiğini belirtmiş ve ayrıca 2015 yılı işletme defterini ek olarak sunmuştur.

19. Sayıştay Başkanlığı, yapmış olduğu değerlendirmede Parti tarafından daha önce gönderilen belgelerin dökümünü paylaşarak bu belgeler arasında işletme defterinin bulunmadığını, ayrıca Parti tarafından gönderilen işletme defterinde ilgili seçim kurulu mührü ve tasdikinin olmadığı gibi 2014 yılına ait herhangi bir gelir ve gider kaydının da yer almadığını belirtmiştir.

20. Parti tarafından Genel Merkezin gelir ve giderlerinin işlendiği defterlerin Anayasa Mahkemesine sunulmaması nedeniyle söz konusu defterlerin bulunmadığı kabul edilmiştir.

21. 2820 sayılı Kanun'un 60. maddesinin birinci fıkrasında *"Her kademedeki parti organları üye kayıt defteri, karar defteri, gelen ve giden evrak kayıt defteri, gelir ve gider defteri ile demirbaş eşya defteri tutmak zorundadırlar"*; beşinci fıkrasında *"Parti adına elde edilen gelirlerin alındığı ve yapılan giderlerin ne gibi işlere ve yerlere harcandığı ilgili defterlere sıra ile ve belgeleri de belirtilerek geçirilir"*; altıncı fıkrasında *"Bütün defterlerin sayfaları ve kaç sayfadan ibaret oldukları teşkilatın bulunduğu ilgili seçim kurulu başkanı tarafından mühürlenir ve tasdik edilir"* denilmiş ve aynı Kanun'un 113. maddesinde *"Bu Kanunun 60 ıncı maddesinde yazılı defter ve kayıtları tutmayanlar, altı aydan bir yıla, bu defter ve kayıtları tahrif veya yok*

edenler veya gizleyenler, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar” hükmü yer almıştır.

22. Bu itibarla Parti Genel Merkezinin gelir ve giderlerinin kaydedildiği ve yetkili kurul tarafından mühürlenmiş, tasdik edilmiş defteri/defterleri ibraz etmeyen Parti sorumluları hakkında 2820 sayılı Kanun’un 60. ve 113. maddeleri uyarınca gerekli işlemlerin yapılmasını temin için suç duyurusunda bulunulması gerektiği sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

23. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 90.300,16 TL olup bunun tamamı bağış gelirlerinden oluşmaktadır.

24. Parti Genel Merkezinin gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede gelirlerin 2820 sayılı Kanun’a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

25. Partinin 2015 yılında il örgütlerine ilişkin gelirleri 1.800 TL olup bunun tamamı bağış gelirlerinden oluşmaktadır.

26. Parti il örgütlerinin 2014 yılı kesin hesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan incelemede gelirlerin 2820 sayılı Kanun’a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

27. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 90.300,16 TL olup bunun 12.975,55 TL’si personel giderlerinden, 45.000 TL’si kira giderlerinden ve 32.324,61 TL’si borç ödemesi giderlerinden oluşmaktadır.

28. Parti Genel Merkezinin gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede giderlerin 2820 sayılı Kanun’a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

29. Partinin 2014 yılında il örgütlerine ilişkin giderler toplamı 1.770 TL olup bunun tamamı kira oluşmaktadır.

30. Parti il örgütlerinin 2014 yılı kesin hesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede giderlerin 2820 sayılı Kanun’a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

31. Partinin 2014 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede herhangi bir taşınır ve taşınmaz mal ile menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV. SONUÇ

Toplumsal Uzlaşma Reform ve Kalkınma Partisinin 2014 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Partinin 2014 yılı kesin hesabında gösterilen 92.100,16 TL gelir ve 36.077,53 TL yıl sonu borçları toplamı ile 92.070,16 TL gider, 36.077,53 TL gelecek yıla devreden borç ve 30 TL gelecek yıla devreden nakit toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

B. Parti Genel Merkezinin defterini/defterlerini ibraz etmeyen Parti sorumluları hakkında 2820 sayılı Kanun'un 60. ve 113. maddeleri uyarınca gerekli işlemlerin yapılmasını temin için de Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

21/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Başkanvekili Kadir ÖZKAYA
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Burhan ÜSTÜN	Üye Engin YILDIRIM
Üye Hicabi DURSUN	Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL
Üye M. Emin KUZ	Üye Rıdvan GÜLEÇ	Üye Recai AKYEL
Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ	Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ